

Nr 503.

Av herr **Landgren m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 41, med förslag till utlänningslag.

Kungl. Maj:ts proposition nr 41 innehåller förslag till ny utlänningslag. Förslaget skiljer sig från nu gällande lag bland annat i fråga om inställningen till utlänningsars möjligheter att erhålla arbetstillstånd. Det är visserligen riktigt att det — såsom anföres i propositionen — i gällande lag inte anges, vad som förutsattes för att utlänningslag skall erhålla tillstånd att arbeta. Men vid den nuvarande utlänningslagstiftningens tillkomst (proposition nr 198 till 1927 års riksdag) anfördes som en huvudprincip, att den svenska arbetsmarknaden borde förbehållas landets egna invånare. Det angavs också ett flertal villkor för att en utlänningslag skulle kunna erhålla arbetstillstånd. Detaljerade anvisningar lämnades rörande myndigheternas prövning av dylika ärenden. I senare propositioner rörande utlänningslagens förlängning torde ej några skiljaktiga uttalanden ha gjorts beträffande dessa principer angående arbetstillståndsgivningen, och desamma lär därför allttjämt vara vägledande för den bedömning arbetsmarknadsmyndigheterna enligt nu gällande lag har att utföra i dessa ärenden.

Enligt vår uppfattning hade det varit värdefullt, om redan i den nuvarande lagen huvudprinciperna för arbetstillståndsgivningen hade återfunnits i själva lagtexten. Därför framstår det som angeläget, att denna komplettering vidtages i det nuvarande lagförslaget. Detta är emellertid icke fallet, då propositionen inte ens innehåller någon motsvarighet till 1927 års grundsats för arbetstillståndsgivningen. I stället skall det i fortsättningen ankomma på Kungl. Maj:t att anpassa principerna efter de växlingar, som påverkar tillståndsgivningen. Det synes härvid som om departementschefen ansåg det motiverat med riktlinjer, vilka, i minst lika hög grad som 1949 års utlänningskommittés av arbetsmarknadsremissinstanserna kritiserade förslag, avlägsnar utlänningspolitiken från arbetsmarknadssynpunkterna. Vi finner det däremot mindre lämpligt att man nu borttager den generella arbetstillståndsskyldigheten och kräver tillstånd, endast om Kungl. Maj:t särskilt förordnar. Detta måste otvivelaktigt uppfattas som en principiell uppmjukning i hela inställningen till mottagandet av utländsk arbetskraft. Emellertid synes i praktiken fallet vara det motsatta. Här kan bara erinras om att Kungl. Maj:t så sent som från den 1 januari 1953 upphävde den sedan år 1943 gäl-

lande dispensen från skyldighet att inneha arbetstillstånd för jordbruks- och skogsarbete.

Enligt § 16 i lagförslaget skall arbetstagarsammanslutningarna beredas tillfälle uttala sig endast i frågor av principiell betydelse eller eljest av större vikt. Vidare synes det som om departementschefen ämnade godtaga kommitténs förslag, att samråd mellan den centrala utlänningsmyndigheten och arbetsmarknadsstyrelsen icke behövde äga rum i varje särskilt arbetstillståndsärende, utan att det i stället vore tillräckligt med att dessa myndigheter träffade överenskommelser angående de allmänna principerna. Dessa båda förslag skulle helt undanröja möjligheterna att i fortsättningen tillämpa den nu bestående ordningen, att arbetsmarknadsstyrelsen bereder ett flertal fackförbund tillfälle att yttra sig över varje enskilt utlänningsärende, som gäller förstagångstillstånd inom respektive yrkesområde.

Detta förfaringssätt har varit värdefullt för de utländska arbetssökande, vilka genom löntagarorganisationernas medgivande i förväg till att erhålla arbetstillstånd lättare kunnat flyta in i sin nya miljö, likaväl som för organisationerna, som genom remissförfarandet haft möjlighet till kontroll i förväg att utländska arbetare också erhåller samma arbetsvillkor som svensk arbetskraft. Erfarenheterna inom jordbruket och trädgårdsskötseln har i varje fall givit vid handen, att allvarliga ansträngningar att betala utländsk arbetskraft lägre löner m. m., ofta i form av s. k. elevantställningar, göres av icke så få företag. Detta har kunnat ske framför allt därigenom, att utlänningskommissionen och icke arbetsmarknadsstyrelsen är den tillståndsgivande myndigheten. Utlänningsmyndigheten torde sakna den överblick av läget på arbetsmarknaden och på förhållandena arbetsmarknadsparterna emellan, som är en förutsättning för ett riktigt handhavande av tillståndsgivningen. Genom den föreslagna nya ordningen synes detta förhållande komma att förvärras, vilket måste vara till förfång för den i stort sett rådande enigheten i fråga om utlänningspolitiken. Då flertalet utläningar för sin utkomst är beroende av att de erhåller arbetsmöjligheter, bör också, enligt vårt förmenande, tillståndsgivningen ske i mycket nära kontakt med arbetsmarknadsorganisationerna.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 41 måtte besluta

dels att arbetstillståndsskyldigheten för utläningar i princip bibehålles, med möjlighet för Kungl. Maj:t att såsom nu lämna dispens,

dels att vederbörande intresseorganisationer på arbets-

marknaden tillerkännes rätt att avge yttrande i samtliga arbetstillståndsärenden, som gäller förstagångstillstånd för arbetstillståndsskyldiga utlänningar,

dels ock att lagens arbetstillståndsföreskrifter i övrigt utformas så, att nuvarande principer i fråga om mottagandet av utländsk arbetskraft blir vägledande även för den framtida utlänningspolitiken.

Stockholm den 4 februari 1954.

Axel Landgren.

Eskil Eriksson.

*Sven Persson,
Appuna.*